EBÛ SEHL AHMED EBYURDÎ

Hadîs, edebiyat ve Şafiî fıkıh âlîmi. Künyesi Ebû Sehl olup ismi Ahmed bin Ali'dir. Memleketi olan Ebyurd'a nisbetle Ebyurdî denildi. Doğum ve vefât târihleri kesin belli değildir. Uzun bir ömür, sürüp, beşinci asır sonlarına doğru vefât etti.

Ebû İshâk Şirâzi'nin kendi eshâbından olduğunu bildirdiği Ebû Sehl Ahmed Ebyurdî, önce Horasan ve Mâverâünnehr ulemâsından ders aldı. Daha sonra Bağdad ve Hicaz'a giderek ilim sahiplerinin meclislerinde bulundu. Ebû Bekr Muhammed bin Abdullah Udenî, Ebû Abdullah Hüseyn bin Hasen Halimi, Hâfız Ebü'l-Fadl Süleymânî'den ilim tahsil etti. Udenî, Süleymânî ve daha birçok âlimden hadîs-i şerîf rivâyet etti. Hadîs ilminde âlim ve Şafiî fıkhında meşhûr oldu. Mâverâünnehr'e Şafiî mezhebini götürdü. İlminin çokluğu ve her mes'eleye güzel cevap vermesi ile Şafiî mezhebinin yayılmasına vesile oldu. Hanefî mezhebinde olup, Mâverâünnehr ulemâsının meşhûrlarından olan Ebû Zeyd Debbûsî, Şafiî mezhebinin Mâverâünnehr'de yayılmasının sebebinin, Ebû Sehl Ebyurdî olduğunu bildirmektedir. Hadîs-i şerîf rivâyet eden âlimlerin yetişdiği şehirleri, onların insanlara örnek olan güzel ahlâkını ve herbiri insanların hayâtına yön veren eşsiz sözlerini çok iyi bilirdi. Kendisine bu husûsta bir eser yazması teklif edildi. Kaynaklar, yazıp-yazmadığı hakkında ma'lûmat vermemektedir.

Sâlih amel ve güzel ahlâkta eşsiz, zekâ, zühd ve takvâda ileri idi. Mâverâünnehr bölgesinin şehirlerini dolaşır, insanlara va'z ve nasihatlerde bulunur, emr-i ma'rûf yapar, Allahü teâlânın emirlerini yapıp, yasaklarından sakınır, Resûlullahın (aleyhisselâm) güzel ahlâkıyla ahlâklanmanın lüzumunu anlatırdı. Dünyâya ehemmiyet vermez, az mala kanâat ederdi. Kazancının fazlasını fakirlere sadaka olarak dağıtırdı. Haram ve şüphelilerden şiddetle kaçar, mübahların bir çoğunu terkederdi.

Buhârâ ve Merv gibi Mâverâünnehr şehirlerinde ikâmet ederek, buralarda birçok talebe yetiştirdi. Muhammed bin Sabit Hâcendî ve Şafiî mezhebinde meşhûr kitaplardan olan Abdurrahmân Furânî'nin "İbâne" adlı eserini "Tetimme" adıyla şerh eden Ebû Sa'd Abdurrahmân Mütevvellâ talebeleri arasındadır. Talebeleri de hocaları gibi dîn-i İslama hizmet gayretinden bir an geri durmadılar. Hep Allahü teâlânın rızâsını kazanmaya gayret ettiler. İnsanların dünyâ ve âhırette huzûra ermesi için çalıştılar.

Ebû Muzaffer Muhammed bin Ahmed Ebyurdi "Nûhzet-ül-huffaz" adlı eserinde şöyle anlatır: Merv'de manifaturacılar çarşısında ulemâdan iki zât, "Biz Ebû Sehl Ebyurdî'nin talebeleriyiz! Eğer o, yalnız fıkıh ilmiyle uğraşsaydı, yalnız Mâverâünnehr'in âlimi olmakla kalmaz, muhakkak zamanının İmâmı olurdu" dediler.

Ebû Sehl Ebyurdî, hocası Ebû Abdullah Udenî'nin "Hadîs ilmiyle uğraşanın ömrü uzun olur" buyurduğunu söyler ve hadîs ilmine meylinin; uzun ömürlü olup, Allahü teâlânın dînine daha çok hizmet edebilmek istemesinden ileri geldiğini anlatırdı.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-4, sh. 43

2) Vefeyât-ül-a'yân cild-3, sh. 134

3) Tabakât-ı Şirâzî sh. 133